EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Finanční řízení – vazby na účetnictví a daně

Učební texty k semináři

Autor:

Ing. Jiří Vrba – auditor, soudní znalec

ředitel společnosti AUDITIA, spol. sr.o., a znaleckého ústavu,

se sídlem v Brně, Pod Kaštany 2294/23

Datum konání přednášky:

24.2.2012

Centrum pro rozvoj výzkumu pokročilých řídicích a senzorických technologií CZ.1.07/2.3.00/09.0031

TENTO STUDIJNÍ MATERIÁL JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah

Obsah 1

1. CHARAKTER PRÁVNÍHO SUBJEKTU 3

1.1. Fyzická osoba 3

1.2. Právní subjekty 3

1.3. Obchodní společnosti 3

1.4. Ostatní právnické osoby zřízené podle zvláštních zákonů 3

2. VEDENÍ ÚČETNICTVÍ 5

2.1. Úvod 5

2.1.1. Jednoduché účetnictví 5

2.1.2. Podvojné účetnictví 5

2.1.3. Návaznost na typy podnikatelských subjektů z hledisek účetních metod a dalších povinností vůči státu 6

2.1.4. Podnikatelské subjekty 6

2.1.5. Nepodnikatelské subjekty 6

3. ZPŮSOB ZDANĚNÍ 8

3.1. Fyzická osoba – obecně v rozsahu §§: 1-16, §22-40 zákona 8

3.2. Právnická osoba – obecně v rozsahu §§: 17-40 zákona 8

3.3. Podnikatelské subjekty 8

3.4. Nepodnikatelské subjekty 9

4. Východiska finančního řízení 10

4.1. Východiska finančního řízení 10

4.2. Předmět a cíl posuzované činnosti 11

4.3. Zadání úkolu – posouzení finančního zdraví 11

4.4. Zadání úkolu – sestavení „cash-flow“ 12

4.5. Základní metody finanční analýzy 12

4.6. Závěrečné shrnutí 12
Seznam použité literatury 13
Příloha č. 1 14
Příloha č. 2 15
Příloha č. 3 16
Příloha č. 4 17
Příloha č. 5 18
Příloha č. 6 20
Příloha č. 7 21

1. CHARAKTER PRÁVNÍHO SUBJEKTU

Vymezení odpovědnosti a právního postavení

1.1. Fyzická osoba

1.2. Právní subjekty

- Bez právní subjektivity: Obč. sdružení dle § 829 a násl. Obč.Z.

- S právní subjektivitou: Obč. sdružení dle zákona č. 83/1990 Sb.

  Zájmová sdružení PO dle § 20f Obč.Z.

  Obchodní společnosti

  Ostatní právnické osoby zřízené dle zvl. zákonů

1.3. Obchodní společnosti.

- Veřejná obchodní společnost – díl II., § 76 - 92 ObchZ.
- Komanditní společnost – díl III., § 93 – 104 ObchZ.
- Společnost s ručením omezeným – díl IV., § 105 – 153 ObchZ.
- Akciová společnost – díl V., § 154 – 220 ObchZ.
- Družstvo – hlava II, § 221 – 260 ObchZ.
- Evropská společnost (Societas Europaea – "SE") – zřízena dle práva EU

1.4. Ostatní právnické osoby zřízené podle zvláštních zákonů

- Obecně prospěšné společnosti – zák. 248/1995 Sb.
- Nadace – zákon č. 227/1997 Sb.
- Veřejné výzkumné instituce – zákon č. 341/2005 Sb.
- Veřejná zdravotnická zařízení – zákon č. 245/2006 Sb.
- Politické strany a hnutí – zákon č. 424/1991 Sb.
- Obce a dobrovolné svazky obcí – zákon č. 128/2000 Sb.
- Územně správní celky – zákon č. 420/2004 Sb.
- Vinařský fond – zákon č. 321/2004 Sb.
- Veřejné vysoké školy – zákon č. 111/1998 Sb.

- Česká televize, Čs. Rozhlas, ČNB, NKÚ, Pozemkový fond, Fond dopravní infrastruktury, Státní fond rozvoje bydlení, Dráhy celostátní/regionální, Společenství vlastníků jednotek a další.
- vždy provedeno samostatným zákonem ke každému právnímu subjektu.

Příslušný zákon stanovuje další specifika a podmínky, které se vztahují jen k tomuto právnímu subjektu (např. pravidla pro účetnictví, povinnosti vůči státu, náležitosti, termíny a způsoby zveřejnění výroční zprávy, povinný audit, či speciální osvobození od daní, apod.).

2. VEDENÍ ÚČETNICTVÍ

Způsob a formy – zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví,ve znění pozdějších změn

2.1. Úvod

Jednoduché účetnictví

Podvojné účetnictví

2.1.1. *Jednoduché účetnictví*

Již jen omezený výčet účetních jednotek (dle zák. 83/1990 Sb.)

- Ze zákona o účetnictví vyvedeno
- Ve většině případů přechod na daňovou evidenci dle § 7b zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších změn
- Omezená vypovídací schopnost z hlediska správného ocenění aktiv a pasiv
- Dosud platnou výjimku mají např. Obč.sdružení (zákon č. 83/1990 Sb.), pokud nedosahují celkového obratu více jak 3 mil. Kč ročně

2.1.2. *Podvojné účetnictví*

Nyní již jen „ÚČETNICTVÍ“

Stručné vymezení rozdílů mezi:

- Jednoduchým účetnictvím
- Podvojným účetnictvím
  a) „v plném rozsahu“ (navazuje i na výkaznictví)
  b) „zjednodušený rozsah“ (navazuje i na výkaznictví)
- návaznosti na sledování „cash-flow“:
  a) jednoduché účetnictví účtuje podle „cash-flow“
  b) podvojné účetnictví neúčtuje podle „cash-flow“
- příklady vlivů na „cash-flow“ ad a), ad b)
- obecný význam smyslu vyčíslení „cash-flow

2.1.3. *Návaznost na typy podnikatelských subjektů z hledisek účetních metod a dalších povinností vůči státu*

- Podnikatelské
- Nepodnikatelské - neziskové (jejichž předmětem činnosti není zisk)

2.1.4. *Podnikatelské subjekty*

- vybrané obchodní společnosti
- stanovený typ účetního výkaznictví (navazuje na účetní metody)
  a) v plném rozsahu (všechny obchodní společnosti, které podléhají povinnému auditu + další zřízené dle speciálních zákonů)
  b) ve zkráceném rozsahu (všechny obchodní společnosti, které nepodléhají povinnému auditu + další – např. příspěvkové organizace, pokud tak rozhodne jejich zřizovatel)
- stanovené účetní metody/české účetní standardy vždy ve sledu: zákon - prováděcí předpisy/vyhláška - speciální účetní standardy
- u vyjmenovaných použití mezinárodních účetních standardů (vazby na harmonizaci účetnictví v rámci EU/světa)
- povinnost zveřejňování hospodářských výsledků/výročních zpráv
  a) obecně stanovuje zákon o účetnictví - § 21a) a dále ObchZ.
  b) další speciální zákony, podle kterých byla příslušná účetní jednotka zřízena

2.1.5. *Nepodnikatelské subjekty*

- všechny obchodní společnosti a další právní subjekty, jejichž předmětem činnosti není zisk (může být např. i akciová společnost, nebo společnost s ručením omezením)
- příklady zvláštností, jimiž vznikají v praxi složité problémy v řízení, účetnictví a daních
  a) nemocnice zřízená územně-správním celkem jako akciová společnost
  b) dopravní podnik zřízený magistrátem jako akciová společnost
- <u>typickým příkladem neziskového subjektu může být veřejná vysoká škola zřízená dle zákona č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších změn:</u>
- účetnictví/účetní metody má stanoveny v plném rozsahu a přes svoji „akademickou samostatnost“ má v tomto zákoně uloženo státem řadu povinností:
- pravidla rozpočtu – viz § 18 zákona:
  a) výčet příjmů rozpočtu (zejména)
  b) povinné zřízení 7 fondů (pravidla tvorby a čerpání)

- omezené nakládání s majetkem - § 19, odst. 1 zákona
- předchozí souhlas správní rady k:
  a) nabytí/převedení nemovité/movité věci
  b) zřízení věcného břemene/předkupního práva
  c) založení právnické osoby (peněžité/nepeněžité vklady)
- další významná práva správní rady - § 19, odst. 2 a 3 zákona
- musí zpracovat 2 samostatné zprávy:

  <u>zprávu o činnosti - § 21, odst. 2 zákona:</u>

  - přehled činnosti vykonávaných v kalendářním roce
  - výsledky hodnocení činnosti vysoké školy
  - změny vnitřních předpisů a změny v orgánech vysoké školy, k nimž došlo v průběhu roku
  - další údaje stanovené správní radou veřejné vysoké školy

  <u>zprávu o hospodaření - § 21, odst.3 zákona:</u>

  - roční účetní závěrku a zhodnocení základních údajů v ní obsažených
  - výrok auditora k roční účetní závěrce, pokud byla auditorem ověřena
  - přehled o peněžních příjmech a výdajích
  - přehled rozsahu příjmů a výnosů v členění podle zdrojů
  - vývoj a konečný stav fondů
  - stav a pohyb majetku a závazků
  - úplný objem nákladů v členění na náklady pro plnění činností doplňkových a ostatních

Výroční zpráva o činnosti a výroční zpráva o hospodaření, dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy a výsledky hodnocení činnosti veřejné vysoké školy musí být veřejně přístupné - viz § 21, odst. 4 zákona

- Praktický náhled na zveřejněné dokumenty VUT za rok 2010 (2011?)
- Jsou tyto povinnosti splněny?

3. ZPŮSOB ZDANĚNÍ

Charakteristika daně z příjmů dle zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších změn (od 1. 1. 1993 proběhlo celkem 133 dílčích změn tohoto zákona – jen za rok 2011 celkem 8 dílčích změn).

Je nejdůležitějším daňovým zákonem ze všech přímých daní, jemuž režimu podléhají v různém rozsahu veškeré fyzické a právnické osoby v ČR.

3.1. Fyzická osoba – obecně v rozsahu §§: 1-16, §22-40 zákona

- Navazuje na typ vedení účetnictví:
  a) do limitu 25 mil. Kč ročního obratu – daňová evidence (§7b zákona)
  b) nad limit 25 mil. Kč ročního obratu – účetnictví
- Nevede účetnictví (podnikatel, ale i např. občan – správa vlastního majetku):
  a) možnost využití paušálu nákladů podle druhu zdanění (§ 7,9 zákona)
  b) povinnost jen prokázání výše celkových příjmů

3.2. Právnická osoba – obecně v rozsahu §§: 17-40 zákona

- Vymezení způsobu účetnictví má stanoveno
- Dle charakteru a typu právního subjektu se opět rozděluje na základní 2 skupiny:
  a) typické podnikatelské subjekty – zákon platí v plném rozsahu s výjimkami uvedenými zejména v §§: 23, 24 a 25 zákona (příklady)
  b) neziskové subjekty – existuje řada výjimek, které vznikly/vznikají/zanikají v průběhu neustálých legislativních změn s výrazným vlivem řady „lobby skupin“, které prosazují řadu výjimek pro specifické právní subjekty (příklady)
- Ve vazbě na „cash-flow“ – obecně i pro finanční analýzy - má zásadní význam, zda příslušná právnická osoba platí či neplatí „daň z příjmů“, ačkoliv vykáže zisk z výsledku hospodaření

3.3. Podnikatelské subjekty

- Vymezení základu daně - §§: 23 – 23c) zákona

- Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení zajištění a udržení příjmů - §24-24b zákona - uznatelné
- Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení a udržení příjmů – neuznatelné - § 25 zákona
- Specifika odpisů - §§ 26-32a zákona (o těchto se neúčtuje)
- Vazba na „cash-flow“ (příklady)

3.4. Nepodnikatelské subjekty

- Osvobození od daně - § 20, odst. 7 zákona
  a) Obecné snížení základu daně až o 30%, maximálně o 1,000.000,- Kč
  b) Veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce až o 30%, maximálně o 3,000.000,- Kč (s prokázáním využití těchto prostředků z této úspory v následujícím daňovém období ke krytí nákladů v rámci předmětu činnosti)
- Obecná pravidla (se specifickými výjimkami) dle §§: 24-24b) zákona
- Obecná pravidla (se specifickými výjimkami) dle §§: 26-32a) zákona
- Vazba na „cash-flow“ (příklady)

Nekonečná řada konkrétních výjimek (některé existují pouze pro konkrétní právní subjekt) vytváří u neziskových organizací – zejména u vícezdrojového financování - velmi složitý algoritmus výpočtu konkrétní daňové povinnosti.

Další specifikou např. u veřejných vysokých škol je napojení na státní rozpočet, tj. vyúčtování veškerých dotací/příspěvků do konce následujícího kalendářního měsíce (po skončení kalendářního roku) a uzavření účetních knih ke stejnému datu – s povinností k témuž datu vyčíslit a zaúčtovat daňovou povinnost.

4. VÝCHODISKA FINANČNÍHO ŘÍZENÍ

Východiska finančního řízení – obecné a speciální metody finančních analýz. Posuzování finančního zdraví a zpracování „cash-flow“ – jeho význam a zpracování, praktické využití pro plánování projektů/podnikatelských záměrů a následně jejich hodnocení.

4.1. Východiska finančního řízení

Základní principy finančního řízení

- <u>znalost:</u>
  a) obsahu činnosti
  b) právního vymezení konkrétního subjektu
  c) účetních metod
  d) typu účetního výkaznictví
  e) daňových vlivů
  f) event. vliv zahraniční legislativy

- <u>předmět a cíl posuzované činnosti</u>
  a) zdroj příjmů (vlastní, dotace, příspěvky, dary, ostatní)
  b) existence, případně rozsah právní regulace
  c) časový rozsah

- <u>zadání úkolu - jednorázové:</u>
  a) posouzení finančního zdraví
  b) zpracování plánu „cash-flow“
  c) vyhodnocení podnikatelského záměru
  d) zpracování návrhu projektu

- <u>zadání úkolu – dlouhodobé</u>
  a) celkové řízení a průběžné vyhodnocování projektu
  b) dílčí vyhodnocování plnění finančních parametrů
  c) dílčí specifické úkoly

4.2. Předmět a cíl posuzované činnosti

- důkladné pochopení zdrojů příjmů
  a) vlastní – způsob evidence v účetnictví a vnitřní pravidla
  b) cizí – specifikace/charakter dotace, grantu, příspěvku, daru, každý má specifická pravidla (viz rozhodnutí – „uznatelné náklady“, „příručka“, apod.) Specifika „výdaje/nákladu“, „příjmu/výnosu“, atd.
- rozsah právní regulace (viz již provedený podrobný rozklad právní regulace u veřejných vysokých škol)
  a) existence speciálního zákona (např. zákon o obecně prospěšných společnostech, zákon o nadacích, apod.)
  b) existence jiných omezujících právních a regulačních opatření
- časový rozvrh – má zásadní význam na plánování prostředků/výstupních požadovaných informací a toků peněz, včetně závěrečného vyúčtování, viz příklady

4.3. Zadání úkolu – posouzení finančního zdraví

- posouzení finančního zdraví, základní parametry pasiv rozvahy (specifika dle charakteru účetní jednotky/účetního výkaznictví) – příklady z praxe
- základním obecným parametrem jsou vlastní zdroje (fondy u neziskových organizací) u podnikatelských subjektů je to vlastní kapitál a jeho obsahová struktura – blíže viz vzor výkazu rozvaha (pasiva) v příloze materiálu
- přehled o změnách vlastního kapitálu – viz vzor výkazu v příloze materiálu
- celá řada metod, která v podstatě posuzuje podíl cizích zdrojů (pasiv) na aktivech/jmění společnosti – příklady
- při celkovém hodnocení nutno připomenout účetní/daňové vlivy, které mohou konkrétní posouzení významně zkreslovat, popř. zvýhodnit proti jiným subjektům – příklady
- závěry o situaci finančního zdraví nemusí být jednoznačné. Může existovat celá řada neznámých veličin, popř. faktorů, které byly v příslušných finančních ukazatelích k datu hodnocení přiměřeně upraveny, aby vypadaly příznivě - příklady

4.4. Zadání úkolu – sestavení „cash-flow“

- obsahová náplň výkazu „cash-flow“ u podnikatelů – viz vyplněný výkaz konkrétní obchodní společnosti za léta 2010-2011 v příloze
- zadání jednoduchého příkladu základního výpočtu pro zpracování „cash-flow“ s vyplněním do připraveného výkazu „PŘEHLED O PENĚŽNÍCH TOCÍCH (cash-flow) ke dni“ – viz příloha
- posouzení ekonomické vypovídací schopnosti takového výkazu
- srovnání s výkazem o změnách vlastního kapitálu – viz příloha

4.5. Základní metody finanční analýzy

Základním zdrojem je účetní výkaznictví a dílčí přílohy k těmto výkazům, popř. dílčí doplňky podle specifiky daného právního subjektu (upřesňují např. metody oceňování, odpisovou politiku, existence finančního/operativního leasingu, reálnost problematických aktiv, apod.). Samostatně přichází i analýza cash-flow. Důležitým prvkem je možnost srovnání (odvětvové a další analýzy, apod.).

Níže přehled těch nejzákladnějších metod, kterou jsou zpravidla prvním vstupním podkladem pro event. rozsáhlejší analýzy a zkoumání:

- analýza absolutních ukazatelů – příklady
- analýza rozdílových ukazatelů – příklady
- analýza poměrových ukazatelů – příklady
- soustavy ukazatelů, bankrotní a bonitní modely - příklady

4.6. Závěrečné shrnutí

Co jsme si zapamatovali a co si musíme ještě doplnit

Přílohy + seznam literatury

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] Anonymus: Lexikon PRÁVO EVROPSKÉ UNIE, Sagit 2004

[2] Anonymus: DAŇOVÉ A NEDAŇOVÉ VÝDAJE A-7, PORADCE, S.R.O.2010.

[3] Anonymus: OBCHODNÍ ZÁKONÍK V PLATNÉM ZNĚNÍ

[4] Anonymus: ZÁKON O DANÍCH Z PŘÍJMŮ V PLATNÉM ZNĚNÍ

[5] Anonymus: ZÁKON O ÚČETNICTVÍ V PLATNÉM ZNĚNÍ, PROVÁDĚCÍ PŘEDPISY, ČESKÉ ÚČETNÍ STANDARDY

[6] Kovanicová: NOVÁ ABECEDA ÚČETNÍCH ZNALOSTÍ PRO KAŽDÉHO – BOVA POLYGON – 1996

[7] Kovanicová: POKLADY SKRYTÉ V ÚČETNICTVÍ – díl III. Finanční řízení rozvoje podniku – BOVA POLYGON – 1997

[8] Vrba: ÚVOD DO ÚČETNICTVÍ A FINANČNÍHO ŘÍZENÍ PROJEKTU, učební texty k seminářům VUT: 9.4.2010, 16.4.2010, 23.4.2010

[9] Vrba: ÚČETNICTVÍ A DANĚ, učební texty k seminářům VUT: 18.3.2011, 25.3.2011

PŘÍLOHA Č. 1

Vzor výkazu: Rozvaha pro podnikatele v plném rozsahu

PŘÍLOHA Č. 2

Vzor výkazu: Přehled o změnách vlastního kapitálu

PŘÍLOHA Č. 3

Přehled o peněžních tocích („cash-flow“) konkrétní společnosti

PŘÍLOHA Č. 4

Vzor výkazu: Přehled o peněžních tocích – výkaz k příkladu

PŘÍLOHA Č. 5

Výkaz peněžních toků společnosti HROMOSVOD

PŘÍLOHA Č. 6

Brožura k semináři Účetnictví a daně

Autor:

Ing. Jiří Vrba, auditor a soudní znalec
AUDITIA, spol. s r.o., Pod Kaštany 2294/23, 616 00 Brno

Datum konání přednášky:

18. 3.2011 - první část

25.3.2011 - druhá část

PŘÍLOHA Č. 7

Brožura k semináři Úvod do účetnictví a finančního řízení projektů

Autor: Ing. Jiří Vrba (auditor, soudní znalec ředitel společnosti: AUDITIA, spol. s r.o.)

Datumy konání přednášek: 9.4.2010, 16.4.2010 a 23.4.2010

PŘÍLOHA Č. 8

Prezentace k přednáškám

Centrum pro rozvoj výzkumu pokročilých řídicích a senzorických technologií
CZ.1.07/2.3.00/09.0031

Ústav automatizace a měřicí techniky
VUT v Brně
Kolejní 2906/4
612 00 Brno
Česká Republika

http://www.crr.vutbr.cz

info@crr.vutbr.cz